

La música del barroc

Codi: 100642
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500240 Musicologia	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Jordi Rifé Santaló

Correu electrònic: Jordi.Rife@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

1. Tenir un coneixement general de la Història de la Música, de l'Art i de la Filosofia.
2. Tenir assolides les bases d'Harmonia, Contrapunt i Formes Musicals.

Objectius

L'assignatura cerca descriure i explicar el desenvolupament de la música i del fenomen musical des dels antecedents manieristes i de l'impacte de la crisi religiosa -Reforma-Contrareforma- fins al darrer Barroc musical. Així doncs, es farà un recorregut contextualitzat pels compositors, formes, gèneres, instruments i teories més significatives que configuren el quefer musical de la música Barroca des de finals del segle XVI fins prop de 1730.

Competències

- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.

- Vincular els coneixements adquirits amb la praxi musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com amb les diverses manifestacions de la música contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Aplicar a la recerca musical les conceptualitzacions pròpies de la filosofia, la història, la literatura i l'antropologia.
5. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
6. Considerar la matèria de manera integral i identificar el context en el qual s'inscriuen els processos estudiats i la relació que tenen amb els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament sociohistòric.
7. Contextualitzar en l'entorn històric i cultural les obres musicals des d'una perspectiva crítica.
8. Definir els processos de periodització i de classificació estilística i tipologia usuals en la conceptualització històrica del fet musical.
9. Determinar la complexitat dels processos de recepció de la música.
10. Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
11. Exposar els coneixements sobre la història, l'art o altres moviments culturals.
12. Identificar correctament el repertori essencial i els principals compositors de cada un dels moments històrics.
13. Identificar críticament les diferents orientacions de praxi musical que els intèrprets apliquen a la música de cada època històrica.
14. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
15. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
16. Identificar i ubicar críticament en la seva època històrica les diferents tipologies musicals.
17. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
18. Identificar les propietats estilístiques de cada període històric.
19. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
20. Interpretar els textos teòrics més importants de cada època.
21. Reconèixer en la praxi musical els elements de diverses cultures i de diferents èpoques històriques.
22. Relacionar els canvis tecnològics i científics de cada època amb la creació i la recepció de la música.
23. Resoldre problemes d'indole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
24. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
25. Utilitzar el vocabulari propi de la ciència musicològica relacionat amb cada època històrica.
26. Vincular els períodes de la història de la música amb els períodes de la història de l'art, a través de les semblances i les discrepàncies.

Continguts

1. El Barroc. Antecedents: Manierisme; Reforma-Contrareforma. El concepte de barroc en música: teoria i significat del terme. Àrea cronològica i geogràfica. El context històric. Característiques generals: el contrast, la dramatització i la consciència instrumental. Seqüenciació cronològica: primer Barroc, segon Barroc i darrer Barroc.
2. El primer Barroc a Itàlia. Venècia: els Gabrieli, la policoralitat, la música instrumental i el *stile concertato*. Els inicis de la sonata. Florència: La Camerata Fiorentina, els estils *recitativo*, *rappresentativo* i el naixement de l'òpera: J. Peri, G. Caccini i C. Monteverdi. Escoles operístiques. L'oratori: E. De Cavalieri. El baix continu com element unificador. Roma: emancipació de la música instrumental i G. Frescobaldi. Tradició i evolució en la música sacra: *stile antico* i *stile moderno*.
3. C. Monteverdi. evolució del madrigal (V Llibre: la *prima* i *seconda prattica* i la polèmica amb Artusi), l'òpera (*Orfeo*, *Il ritorno d'Ulisse* i *l'Incoronazione di Poppea*) i la música religiosa (*Vespro della Beata Vergine*, les misses, lletanies i la *Selva Morale e Spirituale*).

4. El segon Barroc a Itàlia. La diferenciació formal: l'arioso i l'aria. Rossi i Carissimi: la cantata. Carissimi i Stradella: l'oratori. Les escoles de música instrumental: Mòdena (Uccellini i Bononcini), Venècia (Legrenzi i Ziani) i Bolonya (Cazzati i Vitali). Escola Veneciana d'òpera (Cavalli) i l'escola napolitana (A. Scarlatti).
5. El Barroc primer i segon als Països Baixos i a Alemanya. L'orgue i la música religiosa: J.P. Sweelinck. El coral i la cançó devota. Alemanya: tradició protestant e influència italiana: H. Schütz; el motet i el concertato coral: J.H. Schein; música instrumental: S. Scheidt. D. Buxtehude i la música d'orgue.
6. El Barroc primer i segon a França. L'Absolutisme francès i la música. El *ballet de cour*, la *Comédie-Ballet* i la *Tragédie Lirique*. La postura francesa en front de l'òpera italiana. J.B. Lully i l'absolutisme musical. M.A. Charpentier: música sacra, cantata, oratori i òpera. Música instrumental per a llaüt i tecla.
7. El Barroc primer i segon a Anglaterra. De la Commonwealth a la Restauració. La música anglicana. Teatre, mascarada i òpera: Lawes i Blow. La música privada: el *consort*. H. Purcell i els inicis de la Restauració musical.
8. El Barroc primer i segon a Espanya. Concepte. Elements qualificadors del Barroc Hispànic. Monodia i Policorallitat. La música religiosa litúrgica i en romanç: tradició i progressisme (J.P. Pujol, J. Cererols, J.B. Comes, M. Romero, C. Patiño, Vaquedano). La música civil: òpera, sarsuela i tonos (J. Hidalgo). La música instrumental: guitarra (G. Sanz), arpa (L. Ruíz de Ribaiatz) i orgue (J.B. Cabanilles). El Barroc musical Hispanoamericà.
9. El darrer Barroc. Característiques específiques. Escoles nacionals i estil internacional. Itàlia: La sonata i el concerto grosso: A. Corelli. A. Vivaldi. França: el clavicèmbal: F. Couperin; òpera i teoria de la música: Ph. Rameau. Espanya: el darrer barroc i l'impacte del italianisme musical: F. Valls, A. Llisteres, S. Durón i J. de Torres. Alemanya: Bach, Händel i Telemann.
10. La obra de J.S. Bach i G.F. Händel. Bach: Música vocal: les cantates, els oratoris, les passions, les misses i els motets. Música instrumental: concerts, suites i sonates; l'obra per a tecla i orgue: El clavecí ben temperat, L'Art de la Fuga i altres gèneres. Händel: Música vocal: anthems, cantates, oratoris i òperes. Música instrumental: concerts, suites i sonates; l'obra per a tecla i orgue.

Metodologia

El contingut temàtic de l'assignatura es desenvoluparà mitjançant classes magistrals. S'incidirà, també, en el comentari analític d'obres musicals i en les audicions comentades.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi comentat d'obres musicals	37	1,48	1, 3, 5, 10, 12, 14, 15, 18, 19
Comentari d'audicions.	50	2	1, 3, 5, 7, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 19
Tipus: Supervisades			
Identificació contextualitzada dels estils i estètiques del barroc musical.	60	2,4	2, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26

Avaluació

1. Examen de desenvolupament temàtic (50%)
2. Examen d'anàlisi d'obres musicals (25%)

3. Examen de comentari d'audicions musicals (25%)

Per superar l'assignatura s'han d'haver aprovat les tres parts per separat.

A la reavaluació, fixada per la Facultat, l'alumne s'haurà d'examinar de la part o de les parts suspeses.

La revisió dels exàmens només es realitzarà presencialment.

Es considerarà un alumne no avaluable quan no s'hagi presentat a cap examen.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen analític d'obres musicals	25%	0,75	0,03	1, 2, 3, 5, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 25
Examen d'audicions musicals	25%	0,75	0,03	1, 2, 3, 5, 12, 13, 16, 18, 19, 21, 23, 24, 25
Examen de desenvolupament temàtic	50%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 24, 25, 26

Bibliografia

AAVV, *Història Crítica de la Música Catalana*, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2009.

ABRAHAM, G., *Concert Music, 1630 - 1750*, vol. VI, The New Oxford History of Music, Oxford Univ. Press, London, 1986.

ABRAHAM, G., *Opera and Church Music, 1630 - 1750*, vol. V, The New Oxford History of Music, Oxford Univ. Press, London, 1968.

ANTHONY, J. R., *La Musique en France à l'époque baroque*, Harmoniques /Flammarion, 1981.

ARNOLD, Denis, NEWCOMB, A. y TALBOT, M., *Maestros del Barroco Italiano, 1. Monteverdi, Frescobaldi, Corelli*, Muchnik Editores, Barcelona, 1987. (Forma parte de la colección «New Grove», nº 9).

BASSO, A., *Historia de la Música*, 6, ed. Turner, Turner Música, Madrid, 1986.

BASSO, A., *Jean Sébastien Bach*, vol. 1 i 2, Fayard, París, 1984

BEAUSSANT, Ph., *François Couperin*, AM 71, Madrid, 1996.

BEAUSSANT, Ph., *Les plaisirs de Versailles (théâtre et musique)*, ed. Fayard, col. les chemins de la musique, Ligugé, Poitiers, 1996.

BEAUSSANT, Ph., *Louis XIV artiste*, Payot, París, 1999.

BEAUSSANT, Ph., *Lully ou le musicien du soleil*, Gallimard, París, 1992.

BEAUSSANT, Philippe, *Versailles, Opéra*, Gallimard, París, 198

BIANCONI, L., *Historia de la Música V*, ed. Turner, Turner Música, Madrid, 1986.

BLUME, F., *Renaissance and Baroque Music*, ed. Norton, London, 1967.

BONASTRE, F. "El Barroc Musical a Catalunya", *Barroc català*, ed. Quaderns Crema, Barcelona, 1989.

- BOYD, M., CARRERAS, J.J., eds, *La Música en España en el siglo XVIII*, Cambridge Univ Press, Madrid 2000
- BUELOW, G.J.(ed.), *The late Baroque Era. From the 1680s to 1740*, Prentice Hall, New Jersey, 1993.
- BUKOFZER, M., *La música en la época barroca. De Monteverdi a Bach*, Alianza ed., Alianza Música 30, Madrid, 1986.
- BURROWS, Donald, *Haendel*, Oxford University Press, Oxford, 1996.
- CLERCX, S., *Le Baroque et la Musique*, ed. Librairie Encyclopédique, Bruxelles, 1948
- CODINA, D., DOLCET, J., RIFÉ, J. i VILAR, J.M., *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear. Barroc i Classicisme*. Vol II, ed. 62, Barcelona, 1999.
- DEAN, Winton y MERRILL KNAPP, John, *Handel's Operas, 1704-1726*, Clarendon Press, Oxford, 1995.
- DEAN, Winton, *Handel's Dramatic Oratorios and Masques*, Clarendon Press, Oxford, 1990.
- FABBRI, P., *Monteverdi*, ed. Turner, Madrid, 1989.
- GREGOR-DELLIN, Martin, *Heinrich Schütz*, Fayard, París, 1986.
- HEARTZ, Daniel, *Music in European Capitals. The Galant Style 1720-1780*, WW. Norton & Company, New York-London, 2003.
- HOGWOOD, Ch., *Haendel*, AM 33, Alianza ed., Madrid, 1988.
- HUTCHINGS, A.J.D., *The Baroque Concerto*, London, 1973.
- JEPPESEN, K., *The Style of Palestrina And the Dissonance*, Dover, New York, 1970.
- KING, R., *Henry Purcell*, AM 72, Alianza ed., Madrid, 1996.
- LÓPEZ-CALO, J., *Historia de la Música Española: 3. Siglo XVII*, Alianza ed., AM 3, Madrid, 1983.
- MANNIATES, M.R., *Mannerism in Italian Music and Culture, 1530 - 1630*, Manchester University Press, Manchester, 1979.
- MARTÍN MORENO, Antonio, *Historia de la música española, 4. Siglo xviii*, Alianza, Madrid, 1985.
- NEWMAN, W., *The Sonata in the Baroque Era*, Norton, New York - London, 1983.
- OTTERBACH, F., *Johann Sebastian Bach*, AM 52, Alianza ed., Madrid, 1990.
- PALISCA, C., *La Música del Barroco*, ed. Victor Leru, Buenos Aires, 1968.
- PALISCA, C., *Studies in the History of Italian Music and Music Theory*, Oxford University Press, Oxford, 1994.
- PALISCA, C., *The Florentine Camerata*, Yale University Press, Yale, 1989.
- SCHWEITZER, Albert, J. S. Bach. *El músico poeta*, Ricordi, Madrid, 1955.
- SELFIDGE-FIELD, E., *Venetian Instrumental Music*, Dover, New York, 1994.
- SMITHER, H., *A History of the Oratorio*, 3 vols., Oxford University Press, Oxford, 1987.
- TALBOT, M., *Vivaldi*, AM, Alianza ed., Madrid. 1990.
- WEBBER, G., *North German Church Music in the Age of Buxtehude*, Oxford Monographs on Music, Clarendon Press, Oxford, 1996.

WEBER, E., *Le Concile de Trente et la Musique. De la Réforme à la Contre-Réforme*, Librairie Honoré Champion, col. musique-musicologie n° 12, Paris, 1982.

WOLFF, Ch., *Johann Sebastian Bach*, vol. I y II, ed. Robinbook, Barcelona, 2000.

WALTER HILL, John, *La Música Barroca*, Akal Música 3, Madrid, 2008.

WALTER HILL, John, *Antología de la Música Barroca*, Akal Música, 2013.